

ΑΙ ΒΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἰπὸ
ΑΓΓΕΛΟΥ Θ. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ

Τὰ ὑπὸ τῆς Δημοσίας Οἰκονομίας χρησιμοποιούμενα μέσα πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν συλλογικῶν τῆς κοινωνίας ἀναγκῶν, εἶναι κυρίως τὰ ἔσοδα τῆς περιουσίας τοῦ Κράτους, τὸ καθαρὸν προῖον τῶν ὑπὸ τῆς Πολιτείας ἀσκουμένων βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων καὶ τὰ ἐκ φόρων ἐν γένει ἔσοδα, ὑπὸ τὴν εὐρυτέραν τῆς λέξεως σημασίαν ¹.

Τὰ τελευταῖα ταῦτα, τὰ ὁποῖα καθορίζουν καὶ τὴν πραγματικὴν φορολογικὴν ἐπιβάρυνσιν χώρας τινός, ἀποτελοῦν τὴν κυριωτέραν πηγὴν τῶν δημοσίων ἐσόδων, τὴν σπουδαιότεραν βάσιν τοῦ προϋπολογισμοῦ. Τὰ 90ο)ο τῶν κρατικῶν ἐσόδων καλύπτονται ὑπὸ τῶν ἐκ φόρων εἰσπράξεων ².

Τὰ ἐκ φόρων ἔσοδα κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν τελευταίων μάλιστα ἐτῶν, ηὔξηθησαν σημαντικῶς, ἐνῶ τὰ ἐκ τῆς κρατικῆς περιουσίας καὶ τῶν κρατικῶν ἐπιχειρήσεων τοιαῦτα ἢ παρέμειναν σταθερὰ ἢ ηὔξηθησαν δυσαναλόγως πρὸς τὴν ὅλην αὔξησιν τῶν κρατικῶν ἐσόδων.

Ἡ προσοχὴ ὅλων τῶν Κυβερνήσεων ἔχει συνεπῶς στραφῆ σήμερον εἰς τὴν δημιουργίαν φορολογικῶν συστημάτων, ἱκανῶν νὰ παρέχουν ἄφθονα τὰ μέσα πρὸς ἄσκησιν τῆς κρατικῆς πολιτικῆς, χωρὶς ἐκ παραλλήλου νὰ παρακωλύεται ἡ ἀνάπτυξις τῆς Ἐθνικῆς οἰκονομίας καὶ ὁ σχηματισμὸς νέων κεφαλαίων.

Ἐθεωρήσαμεν συνεπῶς σκόπιμον νὰ ἐξετάσωμεν «τὰς βάσεις τοῦ φορολογικοῦ συστήματος τῆς Ἑλλάδος», καθ' ὅσον ἐνδιαφέρει νὰ γνωρίσωμεν τὰς κυριωτέρας πηγὰς τῶν φορολογικῶν μας, τὸν τρόπον τῆς διαρθρώσεως τούτων, τὰς ἐπὶ τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας γενικωτέρας ἐπιδράσεις των καὶ ἐν γένει τὰς βάσεις τοῦ κρατοῦντος φορολογικοῦ συστήματος.

1. Εἰς τὰ ἐκ φόρων ἔσοδα νοοῦνται καὶ τὰ ἐκ τελῶν τοιαῦτα.

2. Τὰ ἐκ φόρων κρατικὰ ἔσοδα ἐν Ἑλλάδι ἀνέρχονται κατὰ τὸ οἰκονομικὸν ἔτος 1930—31 εἰς 8860 ἑκατομ. δραχμῶν ἐπὶ συνόλου τακτικῶν ἐσόδων 9,757 (ἐπὶ τῆς βάσει τῆς προσωρινῆς καταστάσεως τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων τῆς χρήσεως 1930—31 ἀπὸ 1 Ἀπριλίου 1930—31 Ἰουλίου 1931).

Τὸ σημερινὸν φορολογικὸν σύστημα τῆς Ἑλλάδος βασίζεται κυρίως ἐπὶ τῶν ἐμμέσων φόρων. Οἱ ἔμμεσοι φόροι ἀποτελοῦν τὰ 63ο)ο τοῦ συνόλου τῶν ἐκ φόρων ἐσόδων, ἐνῶ οἱ ἄμεσοι ἀποτελοῦν μόλις τὰ 23ο)ο ¹. Τὸ ὑπόλοιπον ποσοστὸν καλύπτεται διὰ τῶν τελῶν χαρτοσήμου καὶ διὰ τῶν ἐκ μονοπωλίων ἐσόδων.

Παρατηροῦμεν συνεπῶς ὅτι ἡ ἀπόδοσις τῶν ἐμμέσων φόρων εἶναι τριπλασία περίπου τῆς τῶν ἀμέσων. Καὶ γεννᾶται εὐθύς ἐξ ἀρχῆς τὸ ἐρώτημα: Ἡ ἀνισότης αὕτη τῶν σχέσεων μεταξύ ἀμέσων καὶ ἐμμέσων φόρων εἶναι ἄραγε, παρ' ἡμῖν, μεταπολεμικὸν φαινόμενον ἢ ἀποτελεῖ χρονίαν πάθησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Προϋπολογισμοῦ ;

Ἐὰν παρακολουθήσωμεν τὴν ἐξέλιξιν τῶν προϋπολογισμῶν τῆς Ἑλλάδος, εὐθύς ἀπὸ τῆς συστάσεώς της εἰς Κράτος μέχρι σήμερον, θὰ παρατηρήσωμεν ὅτι τὸ φορολογικὸν σύστημα δὲν ἐνεφάνιζεν ἀνέκαθεν τὴν σημερινήν του σύνθεσιν.

Κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους καὶ ἐπὶ μακρὰν σειράν ἐτῶν, οἱ ἄμεσοι φόροι ἀπετέλουν τὴν βάση τοῦ φορολογικοῦ συστήματος. Κατὰ τὸ ἔτος 1863, τὸ πρῶτον ἔτος τῆς εἰς τὸν θρόνον ἀναρρήσεως τοῦ Γεωργίου τοῦ Α', οἱ ἄμεσοι φόροι ἀποτελοῦν τὰ 51ο)ο τῶν ἐκ φόρων γενικῶς ἐσόδων, ἐνῶ οἱ ἔμμεσοι ἀντιθέτως μόλις τὰ 32ο)ο ².

1. Ἡ ἀπόδοσις τῶν ἀμέσων φόρων κατὰ τὸ οἰκ. ἔτος 1930—31 ἀνέρχεται εἰς 2.053 ἑκατομ. δραχμῶν, τῶν δὲ ἐμμέσων εἰς 2287. Εἰς τὰ ποσὰ ταῦτα συμπεριλαμβάνεται καὶ τὸ πρόσθετον ἐξ ἀναγκαστικοῦ δανείου, τὸ ὅποιον κατὰ τὴν ἐν λόγω χρῆσιν ἐβεβαιούτο ἰδιαιτέρως ὑπὸ ἴδιον κεφάλαιον καὶ ἄρθρον.

2. Τὸ κατὰ τὸ ἔτος 1863 ἰσχύον φορολογικὸν σύστημα παρουσίαζε ἀπὸ ἀπόψεως ἀποδόσεως, τὴν κάτωθι διαμόρφωσιν:

I. Ἄμεσοι φόροι

Φόροι ἐπὶ τῆς ἐγγείου παραγωγῆς	6.343.486 δρχ.
Φόροι ἐπὶ τῶν οἰκοδομῶν	221.989 »
Φόροι ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος	269.135 »
	<hr/>
	6.834.610

II. Ἐμμεσοι φόροι

Τέλη εἰσαγωγικὰ	4.483.235
Λοιποὶ ἔμμεσοι φόροι	—
	<hr/>
	4.483.235

III. Διάφορα τέλη καὶ δικαιώματα

Σύνολον τῶν ἐκ φόρων ἐν γένει ἐσόδων	13.577.404
--------------------------------------	------------

Ἐπιθεώρησις Κοινωνικῆς καὶ Δημοσίας Οἰκονομικῆς

Ἡ ὑπεροχὴ τῆς ἀποδόσεως τῶν ἀμέσων φόρων ἔναντι τῶν ἐμμέσων ἔγκειται εἰς τὸ ὅτι αἱ κρατικαὶ τότε ἀνάγκαι, περιορισμέναι ἄλλως τε τὴν ἔκτασιν, ἐκαλύπτοντο κυρίως ὑπὸ τῶν φόρων ἐπὶ τῆς ἐγγείου παραγωγῆς, οἱ ἔμμεσοι δὲ φόροι, τῶν ὁποίων ἡ ἀπόδοσις ἦτο πολὺ περιορισμένη ἀπετελοῦντο ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον ἀπὸ τὰ τέλη εἰσαγωγῆς, οἱ φόροι δὲ ἐπὶ τῆς καταναλώσεως δὲν εἶχον ἀκόμη εἰσαχθῆ. Ἡ διαφορὰ αὕτη τῶν σχέσεων ἀρχίζει σὺν τῷ χρόνῳ νὰ μειοῦται, λόγῳ τῆς ἐπὶ τὸ ταμιευτικώτερον μεταρρυθμίσεως τοῦ δασμολογίου κατὰ τὰ ἔτη 1857 καὶ 1867, εἰς τρόπον ὥστε κατὰ τὴν περίοδον 1869—1878 αἱ μεταξύ ἀμέσων καὶ ἐμμέσων φόρων παρατηρούμεναι διαφοραὶ, ὡς πρὸς τὴν ἀπόδοσιν, εἶναι ἀσήμαντοι ¹.

Ἡ ἀπὸ τοῦ 1883—84 καὶ ἐντεῦθεν παρατηρουμένη ὑπεροχὴ τῆς ἀποδόσεως τῶν ἐμμέσων ἔναντι τῶν ἀμέσων φόρων ὀφείλεται εἰς τὰς ὑπὸ τοῦ Χ. Τρικούπη εἰσαχθείσας φορολογικὰς μεταρρυθμίσεις ἧτοι εἰς τὴν ἐπὶ βάσεων εὐρυτέρων καὶ ἐπὶ τὸ ταμιευτικώτερον διαρρυθμισιν τοῦ δασμολογίου, εἰς τὴν εἰσαγωγὴν φόρων ἐπὶ τῶν εἰδῶν καταναλώσεως, ὡς ἐπὶ τοῦ καπνοῦ, οἴνου, ζύθου κλπ. καὶ εἰς τὴν κατάργησιν τῆς δεκάτης.

Διὰ τῶν τροποποιήσεων τούτων ηὐξήθη σημαντικώτατα ἡ ἀπόδοσις τῶν ἐμμέσων φόρων, ἐνῶ ἡ αὐξήσις τῶν ἀμέσων ὑπῆρξε περιορισμένη, ² μετεβλήθησαν δὲ κατὰ συνέπειαν καὶ αἱ ἀναλογικαὶ σχέσεις μεταξύ τῶν δύο τούτων κατηγοριῶν. Τὸ 1885 οἱ ἔμμεσοι φόροι ἀποτελοῦν τὰ 48ο)ο τοῦ συνόλου τῶν ἐσόδων, ἐνῶ οἱ ἄμεσοι

1. Ἡ εἰς ἀριθμοὺς ἀπόδοσις τῶν ἀμέσων καὶ ἐμμέσων φόρων κατὰ τὰ ἔτη 1869—1883 ὑπῆρξεν ἡ ἀκόλουθος:

Ἔτη	Ἄμεσοι φόροι	Ἐμμεσοι φόροι
1869	.830.518	9.729.550
1870	11.729.538	9.137.021
1871	12.089.258	10.764.855
1872	12.826.363	10.283.782
1873	12.212.943	10.386.272
1874	13.518.203	10.788.494
1875	11.076.000	12.806.637
1876	10.661.633	11.502.717
1878	12.573.365	12.877.050
1884	11.698.531	25.106.697

2. Κατὰ τὰ πρῶτα μάλιστα ἔτη, λόγῳ τῆς καταργήσεως τῆς δεκάτης, παρατηρήθη μείωσις τῆς ἀποδόσεως τῶν ἀμέσων φόρων ἔναντι τῆς τῶν προηγουμένων ἐτῶν.

τὰ 25ο)ο. Ἐκτοτε ἡ σχέσις αὕτη βαίνει βελτιουμένη ὑπὲρ τῶν ἐμμέσων φόρων, εἰς τρόπον ὥστε σήμερον, ὡς εἶπομεν προηγουμένως, εἶναι αὕτη 63ο)ο διὰ τοὺς ἐμμέσους καὶ 23ο)ο διὰ τοὺς ἀμέσους φόρους.

Ἐπεστηρίχθη παρὰ πολλῶν, ὅτι ἡ δημοσιονομικὴ πολιτικὴ τῆς Ἑλλάδος, ἔδει ν' ἀποβλέπη εἰς τὴν αὐξησιν τῆς ἀποδόσεως τῶν ἀμέσων φόρων, εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ παρουσιάζεται ἡ παρατηρουμένη σήμερον σημαντικὴ διαφορὰ τῶν ἀναλογικῶν σχέσεων ἀποδόσεως. Ἀνεφέροντο πρὸς τοῦτο αἱ σχέσεις τῶν ξένων Κρατῶν πρὸς μίμησιν καὶ ἰδίᾳ αἱ τῆς Ἀγγλίας, ὅπου ἡ ἀπόδοσις τῶν ἀμέσων φόρων ἀποτελεῖ τὰ 65ο)ο τοῦ συνόλου τῶν ἐσόδων καὶ αἱ τῆς Γερμανίας, ὅπου οἱ ἑμμεσοὶ φόροι καλύπτουν τὰ 58ο)ο τῶν κρατικῶν ἐσόδων.

*
* *

Ἡ διάρθρωσις τοῦ φορολογικοῦ συστήματος χώρας τινὸς καὶ ἡ διαμόρφωσις τῶν ἀναλογικῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν διαφόρων κατηγοριῶν τῶν φόρων, καθορίζονται ὑπὸ ὠρισμένων παραγόντων, τῶν ὁποίων ἡ συμβολὴ ποικίλλει ἀπὸ χώρας εἰς χώραν.

Οἱ κυριώτεροι τῶν παραγόντων τούτων εἶναι οἱ ἑξῆς:

1. Ἡ σύνθεσις τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας.
2. Ἡ κοινωνικὴ σύνθεσις τοῦ πληθυσμοῦ.
3. Ὁ τρόπος τῆς κατανομῆς τοῦ εἰσοδήματος μεταξὺ τῶν κοινωνικῶν τάξεων καὶ
4. Ἡ ἀκολουθουμένη φορολογικὴ πολιτικὴ.

Ἡ σύνθεσις τῆς κοινωνικῆς οἰκονομίας ἀποτελεῖ τὸν κυριώτερον παράγοντα τῆς διαμορφώσεως τοῦ φορολογικοῦ συστήματος. Χῶραι μὲ ἐξελιγμένην βιομηχανικὴν ἐκμετάλλευσιν, ὡς ἡ Ἀγγλία καὶ Γερμανία, παρέχουν πηγὰς σημαντικὰς διὰ τὴν ἄμεσον φορολογίαν, ἐνῶ ἀντιθέτως χῶραι γεωργικαί, ὡς αἱ βαλκανικαὶ χῶραι, παρέχουν φορολογητέαν ὕλην πενιχράν, ἢ προσφυγὴ, συνεπῶς, εἰς τὴν ἑμμεσον φορολογίαν εἶναι, εἰς τὰς χώρας ταύτας, ἀναγκαία.

Ὁ πληθυσμὸς τῶν βιομηχανικῶν χωρῶν παρουσιάζει ὑπερισχύοντα τὸν ἐργατικὸν πληθυσμὸν, ὅστις παρὰ τὴν περιορισμένην του φορολογικὴν ἀντοχὴν, ἀποτελεῖ σοβαρὸν ὑποκείμενον ἐλαφρᾶς φορολογίας, τῆς ὁποίας ἡ ἀπόδοσις, λόγῳ τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ τῶν φορολογουμένων, εἶναι ἰδιαίτερος σημαντικὴ διὰ τὸν κρατικὸν προϋπολογισμόν.

Ἐν Γερμανίᾳ ἡ ἀπόδοσις τοῦ φόρου τῶν μισθωτῶν ὑπηρεσιῶν ἀνέρχεται εἰς 996 ἑκατομ. μάρκων, ἥτοι καλύπτει τὰ 16 ο)ο τοῦ συν-

όλου τῶν ἀμέσων φόρων. Ἐάν θελήσωμεν ν' ἀντιπαραβάλωμεν τὴν παρ' ἡμῖν ἀντίστοιχον ἀπόδοσιν τῆς φορολογίας τῶν μισθωτῶν ὑπηρεσιῶν, παρατηροῦμεν ὅτι τὸ ἐκ τῆς φορολογίας ταύτης ἔσοδον κατὰ τὸν Οἶκον. ἔτος 1930—31 ἀνέρχεται εἰς 88 ἑκατομ. δραχμῶν, ἦτοι ἀποτελεῖ μόνον τὰ 5ο)ο τῆς ἀποδόσεως τῆς ἀμέσου φορολογίας. Βλέπομεν συνεπῶς μίαν μεγάλην διαφορὰν μεταξὺ τῶν ἑλληνικῶν καὶ γερμανικῶν σχέσεων.

Ἐκτὸς τούτου ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπιχειρηματιῶν ἐν γένει τῶν ἀσχολουμένων μὲ τὴν βιομηχανίαν, τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανοποιημένην γεωργίαν εἶναι ἀρκετὰ εὐρύς, εἰς τρόπον ὥστε ἡ φορολογία τοῦ εἰσοδήματος νὰ ἐνισχύεται σημαντικώτατα.

Εἰς τὰς γεωργικὰς χώρας ἀντιθέτως ἡ ἀπασχόλησις τοῦ πληθυσμοῦ εἰς ἀγροτικὰς ἐργασίας, ἐργασίας κατὰ κανόνα μὴ ἐξαιρετικῶς ἀποδοτικὰς, ἐφ' ὅσον εἰς τὴν γεωργίαν δὲν ἔχει εἰσαχθῆ πλήρως τὸ σύστημα τῆς βιομηχανοποιήσεως, δὲν παρέχει ἔδαφος δημιουργίας μεγάλων κερδῶν καὶ κατὰ συνέπειαν ἡ ἀπόδοσις τοῦ φόρου τοῦ εἰσοδήματος δὲν εἶναι σοβαρά.

Λόγῳ τῆς ἐπικρατήσεως εἰς τὰς χώρας ταύτας, ὡς καὶ παρ' ἡμῖν, τῆς μικρᾶς ἰδιοκτησίας, τὰ εἰσοδήματα τοῦ γεωργικοῦ πληθυσμοῦ πίπτουν συνήθως κάτω τοῦ ἐλαχίστου συντηρήσεως, παραμένοντα οὕτως ἀφορολόγητα, ἐφ' ὅσον ἰσχύει ἡ φορολογία τῆς καθαρᾶς προσόδου. Τρανῆν ἀπόδειξιν τούτου ἀποτελεῖ ἡ πενιχροτάτη ἀπόδοσις τῆς φορολογίας τῶν καθαρῶν προσόδων ἐκ γεωργικῶν ἐπιχειρήσεων. Ἡ ἐκ τῆς φορολογίας ταύτης ἀπόδοσις ἀνήρχετο εἰς 1,5 μόνον ἑκατομ., ἐνῶ ἡ πρὸ τῆς τροποποιήσεως τοῦ 1919 ἀντίστοιχος ἀπόδοσις ἀνήρχετο εἰς 8 ἑκατ., ἡ ἀντικαταστήσασα δὲ τὴν φορολογίαν τῆς καθαρᾶς προσόδου ἐκ γεωργικῶν ἐπιχειρήσεων φορολογία ἐπὶ τῆς ἀκαθαρίστου γεωργικῆς παραγωγῆς ἀπέδιδεν 200 ἑκατομ. δραχμῶν. Ὁ γεωργὸς ἐν Ἑλλάδι παράγει συνήθως διὰ τὴν οἰκογένειάν του καὶ οὐχὶ διὰ τὸ ἐμπόριον, ἀσκεῖ τοῦτέστι μίαν πολιτικὴν αὐταρκειᾶς καὶ κατὰ συνέπειαν δὲν δημιουργεῖται ἔδαφος ἀπασχολήσεως ἑτέρου πληθυσμοῦ ἐργατικοῦ καὶ γενικώτερον δὲν παρέχεται ἀντικείμενον φορολογίας παραγωγικόν, διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς ἀποδόσεως τοῦ φόρου ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος.

Ἡ μεγάλη βιομηχανία, ἀντιθέτως, ἐκτὸς τοῦ ὅτι παρέχει ἐργασίαν εἰς τὴν μεγάλην μᾶζαν τοῦ πληθυσμοῦ, αὐξανομένου οὕτω τοῦ ἀριθμοῦ τῶν φορολογουμένων, συντελεῖ εἰς τὸν σχηματισμὸν μεγάλων εἰσοδημάτων, λόγῳ τοῦ κρατοῦντος συστήματος τῆς μεγάλης ἐπιχειρήσεως, ἡ προοδευτικὴ φορολόγησις τῶν ὁποίων ἀποφέρει μεγάλα ἔσοδα εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον.

Ὁ τρόπος τῆς κατανομῆς τοῦ εἰσοδήματος μεταξύ τῶν κοινωνικῶν τάξεων, ἀποτελεῖ περαιτέρω τὸν σπουδαιότερον ἴσως παράγοντα τῆς ἀποδόσεως τῆς ἀμέσου φορολογίας. Εἰς χώρας, ὅπου ὁ ἀριθμὸς τῶν εἰσοδηματιῶν τῶν μέσων καὶ ἀνωτέρων τάξεων εἶναι σημαντικός, ἡ φορολογία τοῦ εἰσοδήματος ἀποτελεῖ τὴν σπουδαιότεραν πηγήν, ὄχι μόνον τῆς ἀμέσου φορολογίας ἀλλὰ καὶ τοῦ συνόλου τῶν κρατικῶν ἐσόδων. Εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἡ ἀπόδοσις τοῦ φόρου τοῦ εἰσοδήματος ἀποτελεῖ τὰ 45 ο)ο τοῦ συνόλου τῶν κρατικῶν ἐσόδων, ἐνῶ παρ' ἡμῖν μόλις τὰ 9ο)ο.

Εἰς τὰς βιομηχανικὰς χώρας τῆς Εὐρώπης ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐχόντων εἰσόδημα ὑπὲρ τὸ ἑκατομμύριον δραχμῶν εἶναι τι τὸ σύνθητες. Εἰς τὴν Γερμανίαν ὁ ἀριθμὸς οὗτος ἀνέρχεται εἰς 6366. εἰς δὲ τὴν Ἀγγλίαν εἰς 38.872. Ἐν Ἑλλάδι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐχόντων εἰσόδημα ὑπὲρ τὸ ἑκατομμύριον, ἐὰν πιστεύσωμεν εἰς τὴν στατιστικὴν τῆς φορολογίας τοῦ συνθετικοῦ φόρου, ἀνέρχεται εἰς 54¹.

Ἡ ὑπαρξις, συνεπῶς, μεγάλων εἰσοδηματιῶν παρέχει ἀντικείμενον φορολογίας ὑψηλῆς φορολογικῆς ἀντοχῆς, ἐπιτρέπει τὴν προοδευτικὴν φορολογίαν καὶ τὴν καθιέρωσιν ἐλαχίστου συντηρήσεως, ὡς ἀφορολογήτου, καὶ συντελεῖ εἰς τὴν σημαντικὴν ἀπόδοσιν τῆς κατηγορίας τῶν ἐξ ἀμέσων φόρων ἐσόδων.

Ἀναλόγως τῆς συγκροτήσεως συνεπῶς τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας, τῆς συνθέσεως τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τοῦ τρόπου τῆς κατανομῆς τοῦ εἰσοδήματος μεταξύ τῶν κοινωνικῶν τάξεων, ἀνάλογος εἶναι καὶ ἡ ἀπόδοσις τῶν διάφορων κατηγοριῶν φόρων. Συγκρίσεις ἐνεργού-

1. Ἡ κατανομή τῶν εἰς τὸν συνθετικὸν φόρον ὑπαγομένων εἰσοδηματιῶν κατ' ἐπίπεδα εἰσοδήματος, παρουσιάζεται κατὰ τὸ οἶκον. ἔτος 1927, κατὰ τὰς συγκεντρωθείσας ὑπὸ τῆς Διευθύνσεως τῶν Ἀμέσων Φόρων τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν στατιστικὰς πληροφορίας, ὡς ἀκολούθως:

Ἐπίπεδα εἰσοδήματος	Ἀριθμὸς φορολογουμένων
Μέχρι 125.000 δρχ.	3.473
125.000— 150.000	1.182
150.000— 200.000	1.196
200.000— 300.000	921
300.000— 500.000	511
500.000— 750.000	149
750.000—1.000.000	63
Ὑπὲρ τὸ 1.000.000	54
Σύνολον	7.549

μεναι μεταξύ χωρῶν ἀνομοιογενεῶς οἰκονομικῆς συνθέσεως ὀδηγοῦν εἰς ἐσφαλμένα συμπεράσματα. Τὰ ἐκ συγκρίσεως προερχόμενα ἀποτελέσματα τότε μόνον ἔχουν ἀξίαν, ὅταν τὰ συγκρινόμενα μέρη παρουσιάζουν ὁμοιότητας, αἱ ὁποῖαι ἐπιτρέπουν συγκριτικὰς παρατηρήσεις.

Οἱ παράγοντες, τοὺς ὁποίους ἀνεφέραμεν καὶ οἵτινες δύναται ν' ἀποκληθοῦν καὶ φυσικοί, ἐπηρεάζονται ἐπιπροσθέτως ἢ μᾶλλον καθορίζονται ὑπὸ τῆς ἀκολουθουμένης φορολογικῆς πολιτικῆς. Ἐὰν ἡ δημοσιονομικὴ πολιτικὴ εὐνοῇ ἰδιαίτερος τοὺς ἀμέσους ἢ ἐμμέσους φόρους, ἀνάλογος πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην θὰ εἶναι καὶ ἡ ἀπόδοσις τῶν φόρων.

Ὡς γνωστὸν αἱ κρατοῦσαι ὡς πρὸς τὴν ἄποψιν ταύτην ἀπόψεις, δὲν ἦσαν πάντοτε αἱ αὐταί.

Οἱ φυσιοκράται, ὁπαδοὶ τοῦ ἐνιαίου φόρου, ἐφρόνουν ὅτι ἡ ὕπαρξις μόνον τοῦ φόρου τῆς ἐγγείου παραγωγῆς δικαιολογεῖται, ἐφ' ὅσον οἱ φόροι, κατὰ τὴν γνώμην τῶν φυσιοκρατῶν πάντοτε, ἐπιπίπτουν τελικῶς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Μόνον τὸ ἔδαφος παρέχει καθαρὰν πρόσδοτον.

Ἡ ἀντίληψις αὕτη ὑπὲρ τοῦ ἐνιαίου τοῦ φόρου καὶ γενικώτερον ὑπὲρ τῶν ἀμέσων φόρων ἐκράτησεν ἐπὶ μακρόν.

Βραδύτερον αἱ ἀπόψεις αὗται μεταβάλλονται. Ἡ ἰδέα τοῦ ἐνιαίου τοῦ φόρου ἀποδεικνύεται ἀνεφάρμοστος. Ἡ θεωρητικὴ τῆς θεμελίωσις ὑποχωρεῖ πρὸ τῶν μειονεκτημάτων, τὰ ὁποῖα ἐμφανίζουν ἢ οἰκονομικὴ, κοινωνικὴ καὶ ἠθικὴ πλευρὰ τοῦ φόρου τούτου.

Τὸ πολλαπλοῦν σύστημα τῶν φόρων ἐμφανίζει ἐν τῇ πρακτικῇ σοβαρὰ πλεονεκτήματα. Ἡ ἐπιβολὴ προστατευτικῶν δασμῶν πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ἐγχωρίου βιομηχανίας καὶ ἡ εἰσαγωγὴ τῶν φόρων καταναλώσεως ἐνισχύουν τὴν πολιτικὴν τῶν ἐμμέσων φόρων. Ἡ διαμάχη σήμερον μεταξύ ἀμέσων καὶ ἐμμέσων φόρων εἶναι ἡπίας μορφῆς. Τὸ ζήτημα τῆς ἐπιπτώσεως τοῦ φόρου ἄλλως τε, λόγω τοῦ δημιουργουμένου περὶ αὐτὸ μεταξύ τῶν διαφόρων τάξεων οἰκονομικοῦ ἀγῶνος καὶ τοῦ μεγάλου συναγωνισμοῦ, κατέστη τόσον περίπλοκον, ὥστε εἶναι δύσκολον ν' ἀποδειχθοῦν αἱ ἐπιδράσεις τῆς ἐπιπτώσεως τοῦ φόρου, τῆς ἠθελημένης ἢ μὴ. Ἡ θεωρία δύναται νὰ ὑποδείξῃ τὰς συναρτήσεις καὶ κατευθύνσεις τῆς ἐπιπτώσεως, δὲν δύναται ὅμως νὰ μᾶς καθορίσῃ ἐπακριβῶς τὸν τρόπον, καθ' ὃν αὕτη λαμβάνει χώραν. Κατ' ἀρχὴν δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἐπίπτωσις τοῦ φόρου λαμβάνει χώραν εἰς ὅλας τὰς κατηγορίας τῶν φόρων.

Διὰ τὴν κανονικὴν λειτουργίαν τῶν δημοσίων οἰκονομικῶν εἶναι ἀπαραίτητος πάντως ἡ ὕπαρξις ἀμφοτέρων τῶν κατηγοριῶν τῶν

φόρων τούτων. Οἱ ἔμμεσοι φόροι εἶναι ἀναγκαῖοι διὰ τὴν ἀποδοτικότητα αὐτῶν. Ἐφ' ὅσον ὅμως ἐπεκτείνονται καὶ εἰς τὰ εἶδη πρώτης ἀνάγκης καθίστανται καταθλιπτικοὶ διὰ τὰς λαϊκὰς τάξεις. Οἱ ἄμεσοι φόροι, οἵτινες ἀνταποκρίνονται περισσότερο εἰς τὰς περὶ φορολογικῆς δικαιοσύνης ἀρχάς, ἐπανορθοῦν καὶ ἐξισώνουν τὰς ἀνισότητάς καὶ ἀδικίας τῶν ἐμμέσων.

Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον πρὸ παντὸς προέχει καὶ τὸ ὅποιον δέον νὰ λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν, πρὸς ἀρτίαν ὀργάνωσιν τοῦ φορολογικοῦ συστήματος χώρας τινός, εἶναι ὅτι οἱ κατὰ μέρος φόροι, ἄμεσοι καὶ ἔμμεσοι, δέον ν' ἀνταποκρίνονται πρὸς τὰς γενικὰς ἀρχὰς περὶ φορολογικῆς δικαιοσύνης καὶ ν' ἀκολουθοῦν κατὰ τὸ δυνατόν τὰ φορολογικὰ ἀξιώματα.

Ἄλλ' ἢ φορολογικὴ πολιτικὴ μόνη, ἄνευ τῆς συνυπάρξεως καὶ τῶν ἀπαραιτήτων φυσικῶν παραγόντων, τοὺς ὁποίους ἀνεπτύξαμεν προηγουμένως, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀλλοιώσῃ σοβαρῶς τὰς σχέσεις ἀποδόσεως τῶν διαφόρων κατηγοριῶν, οὐδὲ νὰ κατευθύνῃ ταύτας ἀπολύτως.

Ὁ εἰσηγητὴς τῶν ἐν Γερμανίᾳ κατὰ τὸ 1919 φορολογικῶν τροποποιήσεων Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν Erzberger ἀπέβλεπεν εἰς τὴν αὐξήσιν τῶν ἀμέσων φόρων, εἰς τρόπον ὥστε ἡ προπολεμικὴ τούτων σχέσις, ἣτις ἀνήρχετο εἰς 52ο)ο, νὰ φθάσῃ τὰ 75ο)ο. Ἡ σχέσις ὅμως τῶν ἀμέσων φόρων δὲν ὑπερέβη μέχρι σήμερον τὸ ποσοστὸν 58ο)ο.

Τὸ νὰ θέτῃ τις ἐκ τῶν προτέρων ὠρισμένα ὅρια ἐπιτεύξεως μόνον ὡς ἐπικίνδυνος πλάνη δύναται νὰ θεωρηθῇ. Καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἢ κομμουνιστικὴ Ρωσσία δὲν κατώρθωσε νὰ ἐπιτύχῃ τὰς ἐπιδιωκομένας ἐν τῷ φορολογικῷ συστήματι σχέσεις. Τὰ ἐξ ἀμέσων φόρων ἔσοδα τοῦ ἔτους 1927 ἀποτελοῦν τὰ 15,5ο)ο τοῦ συνόλου τῶν κρατικῶν ἐσόδων, ἐνῶ τὰ ἐξ ἐμμέσων τοιαῦτα τὰ 27,6ο)ο.¹ Ἡ μικρὰ ἀπόδοσις τῶν ἀμέσων φόρων δικαιολογεῖται ἐκ τῆς μὴ ὑπάρξεως μεγάλων εἰσοδηματιῶν.

* * *

Ἀφοῦ ἤδη ἐξητάσαμεν τοὺς ρυθμιστικούς ἐκείνους παράγοντας, οἵτινες καθορίζουν τὴν ἀπόδοσιν τῶν διαφόρων κατηγοριῶν τῶν φόρων, θὰ ἴδωμεν τώρα τὴν εἰδικωτέραν σημερινὴν διαμόρφωσιν

1. Πρβλ. Paul Haensel : Die Finanz- und Steuerverfassung der sozialistischen Sowet-Republik Jena. 1928.

τῶν φόρων ἐν Ἑλλάδι, τόσον τῶν ἐμμέσων, ὅσον καὶ τῶν ἀμέσων. ¹

Ἡ ἔμμεσος φορολογία βασιζέται κυρίως ἐπὶ τῶν εἰσαγωγικῶν δασμῶν καὶ ἐπὶ τῶν φόρων καταναλώσεως. Οἱ εἰσαγωγικοὶ δασμοὶ ἀποτελοῦν τὰ 66ο)ο τῶν ἐμμέσων φόρων, τὸ ἐκ τούτων δὲ ἔσοδον ἀνέρχεται σήμερον εἰς 3.500 ἑκατομμύρια. Ἐκ τῶν φόρων καταναλώσεως, σπουδαιότερος ἀπὸ ἀπόψεως ἀποδόσεως, εἶναι ὁ φόρος ἐπὶ τῆς καταναλώσεως τοῦ καπνοῦ, τοῦ ὁποίου ἡ ἀπόδοσις ἀνέρχεται ἑτησίως εἰς 1400 ἑκατομμύρια, ἥτοι ἀποτελεῖ τὰ 77ο)ο τοῦ συνόλου τῆς ἀποδόσεως τῶν φόρων καταναλώσεως ἢ τὰ 27ο)ο τῶν ἐμμέσων φόρων.

Ἡ ἀπόδοσις τῶν φόρων καταναλώσεως παρ' ἡμῖν δὲν εἶναι σημαντική. Εἰς τὰς περισσοτέρας ξένας χώρας ἡ ἀπόδοσις αὕτη εἶναι τριπλασία τῆς τῶν εἰσαγωγικῶν δασμῶν. ² Οὕτω ἐν Γαλλίᾳ ἐπὶ ἀποδόσεως φόρων καταναλώσεως (πλὴν φόρου κύκλου ἐργασιῶν) 10.3 δισεκατομ. φράγκων, ἔχομεν ἀπόδοσιν τῶν δασμῶν ἐκ 3,6 δισεκ. Εἰς τὴν Ἰταλίαν ἐπὶ 5,5 ἐκ. λιρ. 2,8. Ἐνῶ ἐν Ἑλλάδι ἀντιθέτως ἡ ἀπόδοσις τοῦ φόρου καταναλώσεως εἶναι τὸ τρίτον μόνον τῆς ἀποδόσεως τῶν δασμῶν.

Τὰ αἷτια τῆς διαφόρου ταύτης ἀποδόσεως δὲν ὀφείλονται εἰς τὴν βαρυτέραν φορολόγησιν τῶν εἰδῶν καταναλώσεως εἰς τὰς χώρας ταύτας ἢ ἐν Ἑλλάδι, ἀλλ' εἰς τὴν διάφορον σύνθεσιν τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας τῆς χώρας.

1. Ἡ κατὰ τὸ οἰκονομικὸν ἔτος 1930—31 εἰς ἀριθμοὺς ἀπόδοσις τῶν διαφόρων κατηγοριῶν τῶν ἀμέσων καὶ ἐμμέσων φόρων ἐμφανίζεται ὡς ἀκολούθως:

	Ποσὰ εἰς ἑκατ. δρ.	Ποσοστὸν ἐπὶ τοῦ συ- νόλου τῶν ἀμέσων
Ἄμεσοι φόροι :		
1. Φόροι ἐπὶ τῶν καθαρῶν προσόδων	1.006.4	49.0
2. Φόροι ἐπὶ τῆς μεταβιβάσεως κεφαλαίων	340.2	16.7
3. Φόροι ἐπὶ τῶν προσόδων	362.4	17.6
4. Φόροι ἐπὶ τῆς ἐγγείου παραγωγῆς	344.—	16.7
Σύνολον ἀμέσων φόρων	2.053.0	100.00
Ἐμμεσοι φόροι :		
	ἑκατ. δρχ.	ο)ο ἐπὶ τῶν ἐμμέσων
1. Τέλη εἰσαγωγῆς	3.500.—	66.3
2. Τέλη ἐξαγωγῆς καὶ μεταφορᾶς	22.5	0.4
3. Φόροι καὶ δικαιώματα καταναλώσεως	1.765.—	33.3
Σύνολον ἐμμέσων φόρων	5.287.5	100.00

2. Πρβλ. Bulletin de Statique et de legislation comparée 1930 p. 943.

Ἡ Ἑλλάς δὲν παράγει πολλὰ βιομηχανικὰ προϊόντα, ἡ φορολόγησις τῶν ὁποίων ὡς εἰδῶν καταναλώσεως θ' ἀπέδιδε σοβαρὰ ποσὰ εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον. Τούναντίον τὰ πλεῖστα τούτων προέρχονται ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ φορολογοῦνται κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν των, ἐκ τούτου δὲ ἐξηγεῖται διατί ἡ ἀπόδοσις τῶν ἐκ δασμῶν ἐσόδων εἶναι παρ' ἡμῖν, ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν τῶν φόρων καταναλώσεως, πολὺ μεγαλυτέρα. Οὕτω ἡ ζάκχαρις εἰς τὴν Γαλίαν, ὡς προϊόν τοῦ ἐσωτερικοῦ, φορολογεῖται ὡς εἶδος καταναλώσεως, ἀποδίδει δὲ 1.200 ἑκατομ. φράγκων, ἐνῶ τὸ ἐκ τῆς φορολογήσεως ταύτης προϊόν ἐν Ἑλλάδι περιλαμβάνεται εἰς τοὺς δασμούς, ἐφ' ὅσον εἰσάγεται ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Δεδομένου δὲ ὅτι ἐν Ἑλλάδι τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς καταναλώσεως προέρχεται ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἐξηγεῖται καὶ διατί δὲν εἰσήχθη παρ' ἡμῖν ὁ φόρος τοῦ κύκλου ἐργασιῶν, ὅστις ἰσχύει σχεδὸν εἰς ὅλας τὰς χώρας καὶ τοῦ ὁποίου ἡ ἀπόδοσις εἶναι λίαν σημαντική. Ἡ φορολογία τούτέστιν αὕτη θὰ συνίστατο εἰς τὴν φορολόγησιν ἐκ νέου τῶν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσαγομένων ἐμπορευμάτων, κατὰ τρόπον μάλιστα παρέχοντα ἐλευθέραν τὴν θύραν τῶν καταστρατηγήσεων, ἐφ' ὅσον αἱ φοροτεχνικαὶ ὑπηρεσίαι δὲν θὰ ἦσαν διὰ τὸ ἔργον τοῦτο ἐπαρκεῖς, ἐνῶ τὸ αὐτὸ ἔσοδον θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπιτευχθῆ κατὰ τρόπον θετικόν, ἐξ ἐλαφρᾶς ὑψώσεως τῶν εἰσαγωγικῶν δασμῶν.

Κατὰ πόσον ἡ αὐξήσις τῶν εἰσαγωγικῶν δασμῶν ἔβλαψεν ἢ ὠφέλησε τὴν ἐθνικὴν οἰκονομίαν ἐν τῷ συνόλω, εἶναι ζήτημα ἄρκετὰ συζητήσιμον. Ἡ μέχρις ἐνὸς σημείου αὐξήσις τῶν δασμῶν ὠφελεῖ τὴν ἐθνικὴν οἰκονομίαν, καθ' ὅσον ἐκ τῆς αὐξήσεως ταύτης ἐπέρχεται προστασία τῆς ἐγχωρίου βιομηχανίας, δὲν ὠφελοῦνται δὲ μόνον οἱ βιομήχανοι, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐργατικὴ τάξις, ἣτις εὐρίσκει ἐπικερδῆ ἀπασχόλησιν καὶ ἡ γεωργία ἐμμέσως, ἐκ τῆς χρησιμοποίησεως πολλῶν πρώτων γεωργικῶν ὑλῶν καὶ αἱ λοιπαὶ κοινωνικαὶ τάξεις γενικώτερον, διὰ τῆς αὐξήσεως τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τοῦ πληθυσμοῦ.

Ἡ αὐξήσις ὅμως τῶν εἰσαγωγικῶν δασμῶν ἐπεξετάθη καὶ εἰς πλεῖστα εἶδη πρώτης ἀνάγκης, τὰ ὁποῖα εἴτε δὲν παράγονται ἐν Ἑλλάδι ἢ δὲν παράγονται ἐπαρκῶς. Ἀποτέλεσμα τούτου εἶναι ὅτι ἐπεβαρύνθησαν σημαντικῶς αἱ λαϊκαὶ τάξεις. Ἡ ζάκχαρις, ἐπὶ τῇ ὑποθέσει τῆς ὁποίας ἡ τιμὴ πωλήσεως εἶναι δρχ. 17.60 κατ' ὀκάν, ἐπιβαρύνεται μὲ δασμὸν δρχ. 13.65, δηλ. ὁ δασμὸς ἀποτελεῖ τὰ 77,5% οἰ τῆς τιμῆς πωλήσεως. Μὲ ἄλλους λόγους, ἐὰν δὲν ἐπεβαρύνετο διὰ τοῦ δασμοῦ ἡ ζάκχαρις θὰ ἐπωλῆτο πρὸς δρχ. 3,95 κατ' ὀκάν.

Ἐάν θελήσωμεν μάλιστα νὰ συγκρίνωμεν τὴν φορολογικὴν ἐν γένει ἐπιβάρυνσιν τῆς ζακχάρεως ἐν Ἑλλάδι πρὸ τῆν τῶν ἄλλων χωρῶν, παρατηροῦμεν ὅτι ἡ Ἑλλὰς παρουσιάζει μεγαλυτέραν ἐπιβάρυνσιν. Οὕτω ἡ ἐκ δασμοῦ καὶ φόρων ἐπιβάρυνσις ἐν γένει τῆς ζακχάρεως κατὰ χιλιόγραμμον ἀνέρχεται ἐν Ἑλλάδι εἰς δρχ. 10.50, ἐν Γαλλίᾳ εἰς δρχ. 7.65, ἐν Ἀγγλίᾳ εἰς 5.70 καὶ ἐν Βελγίῳ εἰς 1 δραχμὴν.¹ Ἡ αὐτὴ διαφορὰ παρουσιάζεται καὶ εἰς τὰ λοιπὰ εἶδη πρώτης ἀνάγκης.

Αἱ λαϊκαὶ τάξεις ἐπιβαρύνονται συνεπῶς δυσαναλόγως πρὸς τὴν οἰκονομικὴν αὐτῶν δυναμικότητα, ἐπιβάλλεται δὲ ὅπως, εἰς πρώτην εὐκαιρίαν, ἔνθα τὸ Κράτος θὰ δυνηθῆ νὰ προβῆ εἰς φορολογικὰς ἐλαφρύνσεις, μειωθῆ ἢ ἐξ ἐμμέσων φόρων ἐπιβάρυνσις ἢ ἐφ' ὅσον τοῦτο δὲν θὰ εἶναι δυνατόν, ἀποφευχθῆ νέα αὔξεις τούτων.

* *
* *

Εἶπομεν ἀνωτέρω ὅτι τὸ Κράτος πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν ἐπειγουσῶν ἀναγκῶν προέβη εἰς τὴν αὔξησιν τῶν ἐμμέσων φόρων, καθ' ὅσον ἡ ἀπόδοσις τῆς ἀμέσου φορολογίας δὲν ἐπῆρκει εἰς τὴν κάλυψιν τῶν ἀναγκῶν τούτων.

Ἡ ἄμεσος φορολογία, ἣτις ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ τὸν φόρον καθαρῶν προσόδων, τὸν φόρον κληρονομιῶν, δωρεῶν καὶ προικῶν καὶ τοὺς φόρους ἐπὶ τῆς ἐγγείου παραγωγῆς, ἀποδίδει σήμερον (1930—31) 2.000 ἑκατομ. ἐπὶ συνόλου τακτικῶν ἐσόδων 9. δισεκ. περίπου.

Ἡ ἀπόδοσις αὕτη δύναται ἄραγε νὰ θεωρηθῆ ὡς ἱκανοποιητικὴ; Δύναται νὰ ὑποστηριχθῆ ὅτι, τηρουμένων πάντοτε τῶν ἀναλογιῶν, ἡ ἄμεσος φορολογία ἐπέτυχε τὸ maximum τῆς ἀποδόσεως, χωρὶς ν' ἀποβαίνη καὶ καταθλιπτικὴ διὰ τὴν ἐθνικὴν οἰκονομίαν;

Βεβαίως δὲν ὑπάρχουν πρὸς τοῦτο ἀκριβῆ κριτήρια. Μία σύγκρισις τῆς ἐξ ἀμέσων φόρων ἀποδόσεως πρὸς τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα δὲν μᾶς παρέχει ἀπόλυτον ἔνδειξιν τοῦ ἐπαρκοῦς ἢ μὴ τῆς ἀποδόσεως, λόγῳ τῶν προαναφερθέντων λόγων. Ἡ ἀναλογικὴ αὕτη σχέσις, τὴν ὁποίαν χρονογραφικῶς ἀναφέραμεν, ἀνέρχεται εἰς 4,80)ο ἔναντι συνολικῆς σχέσεως φόρων πρὸς ἐθνικὸν εἰσόδημα 250)ο.

Διὰ νὰ δυνηθῶμεν νὰ κρίνωμεν, ἐάν ἡ ἀναλογία τῶν φόρων ἐπὶ τῆς φορολογητέας ὕλης εἶναι ἀντίστοιχος πρὸς τὴν ἰσχύουσαν φο-

1. Πρβ. Finanzen und Steuern im In—und Anslaud (ἐκδοσις τῆς Στατιστικῆς ὑπηρεσίας τῆς Γερμανίας) Βερολῖνον 1930 σελὶς 690 ἐπ.

ρολογικὴν νομοθεσίαν ἢ κατωτέρα ταύτης, καὶ νὰ καθορίσωμεν εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην τὸ μέγεθος τῶν διαφυγῶν, θὰ ἔπρεπε νὰ ἐγνωρίζαμεν ποῖον τὸ καρπούμενον συνολικὸν εἰσόδημα ὑπὸ εἰσοδηματιῶν εὐρισκομένων ὑπὲρ τὸ ἐλάχιστον συντηρήσεως, τὸ παραμένον ὡς ἀφορολόγητον. Στατιστικὰ πρὸς τοῦτο στοιχεῖα ἐλλείπουν ἀτυχῶς διὰ τὰς ἐν Ἑλλάδι συνθήκας. Ἀλλὰ καὶ εἰς ἡν περίπτωσιν ὑπῆρχον τοιαῦτα, πάλιν δὲν θὰ ἠδυνάμεθα ν' ἀποφανθῶμεν μετ' ἀκριβείας, ἐφ' ὅσον ἡ ἄμεσος φορολογία δὲν φορολογεῖ μόνον τὴν καθαρὰν πρόσδοτον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀκαθάριστον τοιαύτην, λαμβάνει δὲ συνήθως χώραν πολλαπλῆ φορολόγησις τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου, εἰς τρόπον ὥστε νὰ καθίσταται δύσκολος ὁ ἐπακριβῆς καθορισμὸς τοῦ διαφεύγοντος ποσοῦ φόρου.

Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δύναται πάντως νὰ ὑποστηριχθῆ μετὰ βεβαιότητος, εἶναι ὅτι ἡ ἄμεσος φορολογία δὲν ἀποδίδει ἐκεῖνο, ὅπερ ἠδύνατο ν' ἀποδώσῃ. Ἐλλειψὶς ὠργανωμένων φοροτεχνικῶν ὑπηρεσιῶν, χαμηλὸν ἐπίπεδον φορολογικῆς ἠθικῆς, ὑψηλὰ φορολογικὰ ποσοστά, στεναὶ ταμειυτικαὶ ἀντιλήψεις, εἶναι ὅλα ταῦτα παράγοντες, οἵτινες συντελοῦν εἰς τὴν σημαντικὴν διαφυγὴν τῶν ἀμέσων φόρων καὶ κυρίως τῶν φόρων ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος.

Ἀρκεῖ ν' ἀναφέρωμεν ὅτι ὁ συνθετικὸς φόρος, διὰ τοῦ ὁποῖου φορολογοῦνται οἱ ἔχοντες εἰσόδημα πέραν τῶν 100.000 δραχμῶν ἔτησίως, περίξ τοῦ ὁποῖου ἐδημιουργήθη τελευταίως σημαντικὸς θόρυβος, ἀποδίδει 45 μόνον ἑκατομμύρια ¹. Τὸ μικρὸν τοῦ ποσοῦ τούτου καθίσταται ἔτι φανερόν, ἐὰν λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν ὅτι ὁ φόρος τῶν μισθωτῶν ὑπηρεσιῶν τῆς κατηγορίας τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων μόνον, μὲ ἀφορολόγητον ποσὸν 1500 δραχμῶν μηνιαίως καὶ μὲ ἐλαφρότατον ποσοστὸν 3ο)ο ἀποδίδει 23 ἑκατομμύρια.

Τὸ ἐπίπεδον τῆς φορολογικῆς ἠθικῆς κατέπεσε σημαντικῶς παρ' ἡμῖν ἐκ πολλῶν λόγων, ἀλλὰ κυρίως ἐκ τῆς ἀστόχου πολιτικῆς τοῦ Κράτους. Τὸ Κράτος ἀντὶ νὰ τιμωρήσῃ τὴν φορολογικὴν διαφυγὴν ἀντήμειψε ταύτην. Ἐχάρισε τούτέστι μέρος τῶν ὑποχρεώσεων τῶν καθυστερούντων τοὺς φόρους ². Τὸ μέτρον τοῦτο ἐλέχθη ὅτι ἦτο

1. Ἡ ἀπόδοσις τοῦ συνθετικοῦ φόρου, ἡ ἀναγεγραμμένη εἰς τὴν προσωρινὴν κατάστασιν τῆς χρήσεως 1930—31 ἀνέρχεται εἰς 102 ἑκατομ. δραχμῶν. Μέρος ὁμως τοῦ ποσοῦ τούτου ἀντιπροσωπεύει ἔσοδα προηγουμένων χρήσεων. Τὰ εἰς τὸ οἶκον. ἔτος 1930—31 ἀνήκοντα ἐκ τοῦ ποσοῦ τῶν 102 ἑκατομ. ἔσοδα ἀνέρχονται κατὰ τὰς πληροφορίας τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν εἰς 45 περίπου ἑκατομμύρια δραχμῶν.

2. Διὰ τοῦ Ν. 3484 ὡς καὶ τοῦ τροποποιήσαντος τοῦτον Ν. Δ)τος τῆς 23 Μαρτίου 1929 «περὶ ρυθμίσεως τῶν ἐξ ἀμέσων φόρων παρελθουσῶν χρήσεων χρεῶν

μέτρον ἀνάγκης, ἡ ἐφαρμογή τοῦ ὁποίου ἐπεβάλλετο, διὰ νὰ ἐπιτευχθῆ ἡ ἐκκαθάρισις τῶν παλαιῶν φορολογικῶν ὑποθέσεων. Τὸ περίεργον ὅμως εἶναι ὅτι καὶ σήμερον μελετᾶται ἡ ἐπανάληψις ἰδίου μέτρου διὰ τοὺς καθυστεροῦντας τοὺς φόρους τῶν ἐτῶν 1928 καὶ ἐντεῦθεν.¹ Τὰ ἀποτελέσματα μιᾶς τοιαύτης τακτικῆς ἐκ μέρους τοῦ Κράτους δὲν θὰ βραδύνουν νὰ καταστοῦν αἰσθητά.

Ἡ ἐλληνικὴ φορολογικὴ νομοθεσία διακρίνεται διὰ τὰ ὑψηλὰ φορολογικὰ ποσοστά. Εἰς οὐδεμίαν ἄλλην χώραν ἡ φορολογία τοῦ εἰσοδήματος παρουσίαζε, μέχρι πρό τινος τουλάχιστον, τοσαύτην σημαντικὴν ἐπιβάρυνσιν, ὅσην παρ' ἡμῖν. Δι' εἰσόδημα 500 χιλιάδων δραχμῶν ὁ ἀνάλογος φορολογικὸς συντελεστὴς εἶναι ἐν Γερμανίᾳ 14.8, ἐν Ἀγγλίᾳ 13.0 καὶ ἐν Ἑλλάδι 27.64. Τὰ ὑψηλὰ ταῦτα ποσοστά ἐν Ἑλλάδι εἶχον κυρίως θεωρητικὴν ἀξίαν, καθ' ὅσον λόγῳ τῶν μεγάλων καταστρατηγήσεων, ἐλάχιστοι ἦσαν οἱ καὶ πράγματι φορολογούμενοι. Διὰ τὴν λόγον τοῦτον ἡ φορολογία καθίστατο περισσότερο ἀνίσος καὶ ἄδικος.

Ἡ φορολογία τῶν καθαρῶν προσόδων, ἣτις ἀπετέλεσε τὴν βάσιν τῶν φορολογικῶν μεταρρυθμίσεων τοῦ 1919, ὡς αὕτη ἐνεφανίσθη ὑπὸ τὴν πρώτην τῆς μορφήν, εἶχε πολλὰ τὰ πλεονεκτήματα ἀπὸ θεωρητικῆς ἀπόψεως. Ἐβασίζετο ἐπὶ τῶν νεωτέρων ἀρχῶν περὶ φορολογικῆς δικαιοσύνης, ἐλάμβανε ὑπ' ὄψιν τὴν καθολικότητα καὶ τὴν γενικότητα τοῦ φόρου, καθιέρου ὠρισμένας ἐκπτώσεις ἐκ τοῦ φορολογητέου ποσοῦ, ὡς αἱ τοῦ ἐλαχίστου συντηρήσεως καὶ τῶν λοιπῶν λόγῳ οἰκογενειακῆς θέσεως τοιούτων καὶ ἐπέτρεπε διαφορισμὸν τοῦ εἰσοδήματος ὡς πρὸς τὴν ἐπιβάρυνσιν, ἀναλόγως τῆς πηγῆς προελεύσεως.

Ἡ φορολογία αὕτη ἐν τῇ ἐφαρμογῇ ἀπέτυχε. Τὰ αἷτια τῆς ἀποτυχίας ταύτης, εἰς τὴν ἀνάλυσιν τῶν ὁποίων δὲν δυνάμεθα νὰ εἰσέλθωμεν ἐνταῦθα, ὑπῆρξαν ποικίλα. Ἡ φορολογία τῶν Κ.Π. εἰσῆχθη παρ' ἡμῖν προώρως καὶ αἰφνιδίως. Εἰς τὴν Γαλλίαν ἡ εἰσαγωγή τοῦ φόρου τούτου ἐγένετο μόλις τὸ 1914 κατόπιν μακρῶν ἀγώνων καὶ πολλαπλῶν σχεδίων χρονολογούμενων ἀπὸ τοῦ 1896. Παρ' ἡμῖν ἡ φορολογία αὕτη ἠγνόησε ἢ παρημέλησε τὴν ἐλληνικὴν

κλπ. κυρωθέντος δὲ διὰ τοῦ Ν. 4168 παρεσχέθησαν ἐκπτώσεις διὰ τοὺς ὀφειλομένους φόρους τῶν ἐτῶν 1919–20 μέχρι καὶ 1925–26 κατὰ 50.0, ἐφ' ὅσον ἡ καταβολὴ τῶν καθυστερουμένων ἤθελε γίνεαι ἐφ' ἅπαξ ἐντὸς ὠρισμένης προθεσμίας καὶ κατὰ 20 ἢ 25.0 ἐφ' ὅσον ἡ πληρωμὴ ἤθελε γίνεαι κατὰ δόσεις.

1. Ἦδη ἐξεδόθη τὸ Ν. Διάταγμα τῆς 6 Φεβρουαρίου 1932 συμφώνως πρὸς τὸ ὁποῖον αἱ παρεχόμεναι ἐκπτώσεις διὰ τοὺς ὀφειλομένους φόρους τῶν παλαιότερων ἐτῶν ἐπεκτείνονται καὶ διὰ τὰ ἐπόμενα ἔτη μέχρι τοῦ 1930.

πραγματικότητα, τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα τῆς χώρας καὶ τὰς πραγματικὰς ἀνάγκας τῆς οἰκονομικῆς μας ζωῆς. Ἡ μεγάλη δὲ αὐξησης τῶν φορολογικῶν συντελεστῶν τῆς συνέτεινε μεγάλως εἰς τὴν ἀποτυχίαν τῆς.

Ἡ ἀπόδοσις τῆς φορολογίας ταύτης, ἰδίᾳ κατὰ τὰ ἔτη 1920—25 ὑπῆρξε πενιχρά. ¹ Πρὸ τῆς καταστάσεως ταύτης εὐρεθὲν τὸ Κράτος ἀποφασίζει τὴν ἐπαναφορὰν δύο παλαιῶν φορολογιῶν, τῆς φορολογίας τῆς δεκάτης καὶ τῆς φορολογίας τοῦ ἐπιτηδεύματος. Ἡ ἀπόδοσις τῶν δύο τούτων φόρων, ἀνῆλθε τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ἐφαρμογῆς των εἰς 478 ἑκατομ., ἐνῶ αἱ ἀντίστοιχοι, πρὸ τῆς εἰσαγωγῆς τούτων φορολογίαι, ἀπέδιδον μόνον 144 ἑκατομμύρια.

Διὰ τῶν τροποποιήσεων τούτων, ὡς καὶ ἐκείνων τῆς συνθετικῆς φορολογίας, ² ἡ φορολογία τῶν καθαρῶν προσόδων ἀπέστη τῆς βάσεως τοῦ καθαροῦ εἰσοδήματος.

Ἡ ἔννοια τοῦ καθαροῦ εἰσοδήματος, ἐνῶ ἀρχικῶς ἀπετέλει τὴν βάσιν διὰ τὴν ἐξεύρεσιν τοῦ φορολογητέου τοιοῦτου τῶν ἑπτὰ ἀναλυτικῶν κατηγοριῶν καὶ τῆς συνθετικῆς κατηγορίας, σήμερον περιωρίσθη ἤδη εἰς τὰς τέσσαρας κατηγορίας τοῦ ἀναλυτικοῦ φόρου, ἥτοι εἰς τὰ εἰσοδήματα οἰκοδομῶν (Κατ. Α'), εἰσοδήματα γαιῶν

1. Ἡ ἀπόδοσις τῆς Φ.Κ.Π. κατὰ τὸ διάστημα 1919—1925 ὑπῆρξεν ἡ ἀκόλουθος εἰς δραχμὰς χαρτίνας καὶ μεταλλικὰς::

Οἰκον. ἔτη	Δραχμαὶ εἰς ἑκατομ.	
	α) χάρτιναι	β) μεταλλικαὶ
1919—20	32.5	32.5
1920—21	49.7	36.28
1921—22	69.5	24.47
1922—23	99.2	14.89
1923—24	206.5	17.34
1924—25	250.2	25.26

2. Ἡ κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Ν. 1640 «περὶ φορολογίας τῶν καθαρῶν προσόδων» προκύπτουσα ἐκ μιᾶς ἢ πλειόνων ἀναλυτικῶν κατηγοριῶν φορολογητέα καθαρὰ πρόσοδος δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ κατωτέρα τῶν ὑπὸ τοῦ Νόμου, ὀριζομένων τεκμηρίων κατοικίας καὶ χρήσεως αὐτοκινήτου, μηχανοκινήτου ἀκάτου ἢ θαλαμηγοῦ. Διὰ τὸν προσδιορισμὸν τῆς τοιαύτης τεκμαιρομένης ἑτησίως καθαρᾶς προσόδου λαμβάνεται τὸ τριπλάσιον μὲν τοῦ παρὰ τοῦ φορολογουμένου καταβαλλομένου ἐνοικίου, ἐφ' ὅσον ὁ φορολογούμενος κατοικεῖ εἰς οἰκίαν ἢ διαμέρισμα εὐρισκόμενον ὑπὸ ἐλευθέραν μίσθωσιν, τὸ πενταπλάσιον δὲ τοῦ ἐνοικίου, ἐφ' ὅσον ὁ φορολογούμενος κατοικεῖ εἰς οἰκίαν ἢ διαμέρισμα εὐρισκόμενον ὑπὸ ἐνοικιστάσιον. Ἐφ' ὅσον ὁ φορολογούμενος εἶναι κάτοχος αὐτοκινήτου ἢ θαλαμηγοῦ προστίθεται ὠρισμένον ποσοστὸν ποικίλον ἀναλόγως τῶν διαφόρων εἰδικῶν συνθηκῶν.

(Κατ. Β'), εἰσοδήματα κινητῶν ἀξιῶν (Κατ. Γ') καὶ εἰσοδήματα μισθωτῶν ὑπηρεσιῶν (Κατηγ. ΣΤ').

Ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς κατηγορίας, ἔνθα ὁ φόρος καθορίζεται ὑπὸ τοῦ καθαρῶν εἰσοδήματος, ἡ ἔννοια τούτου ὑπέστη πλείστας ὅσας τροποποιήσεις, εἰς τρόπον ὥστε ἡ βασικὴ ἀρχὴ τῆς φορολογικῆς δικαιοσύνης, ἡ τῆς καθολικότητος καὶ τοῦ πανδήμου τοῦ φόρου νὰ μὴν ἰσχύη ἀπολύτως. Ὁ σεβαστὸς καθηγητῆς κ. Ἀνδρεάδης, εἰς δημοσιευθεῖσαν κατὰ τὸ 1923 κριτικὴν μελέτην του ἐπὶ τοῦ φόρου εἰσοδήματος, παρετήρει ὅτι «ἡ φορολογία τῶν καθαρῶν προσόδων ἦτο δικαία μόνον ἀπὸ θεωρητικῆς ἀπόψεως. Ἐν τῇ πράξει, προσέθετε, καθιεροῖ ἀνισότητα οὐ μόνον μεταξὺ διαφόρων τάξεων, ἀλλὰ καὶ μεταξὺ φορολογουμένων ἴσου εἰσοδήματος»¹.

Τοῦτο πράγματι συμβαίνει ἐν τῇ πράξει. Ἡ ἔκτοτε μάλιστα ἐφαρμοσθεῖσα πολιτικὴ ἐπεκύρωσεν ἔτι τὴν ἀντίληψιν ταύτην. Ἀρκεῖ ν' ἀναφέρωμεν ὅτι ἐνῶ ἀρχικῶς ὑπὸ τοῦ Ν. 1640 εἰς τὴν φορολογίαν τῶν οἰκοδομῶν ἀνεγράφοντο ἑπτὰ μόνον ἐξαιρέσεις, σήμερον αὗται ἀνέρχονται εἰς 49! Καὶ εἰς τὰς λοιπὰς κατηγορίας τοῦ φόρου Καθαρῶν Προσόδων ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀπαλλαγῶν εἶναι σημαντικὸς.

Ἐξ ὅλων τῶν ἀπαλλαγῶν τούτων περιοριζόμεθα νὰ ἀναφέρωμεν δύο, τὰς σπουδαιότερας: α) τὴν ἀπαλλαγὴν τῶν νεοδημητῶν οἰκοδομῶν καὶ β) τὴν ἀπαλλαγὴν τῶν τόκων τῶν ἐθνικῶν δανείων.

Ἡ πρώτη τῶν ἀπαλλαγῶν τούτων, ἡ τῶν νεοδημητῶν οἰκοδομῶν, ὄχι μόνον εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς γενικότητος καὶ τῆς καθολικότητος τοῦ φόρου ἀντίκειται, ἀλλὰ, κατὰ τὴν γνώμην μας, καὶ ἀπὸ γενικωτέρας ἀπόψεως δὲν ἐδικαιολογεῖτο.

Ἐν πρώτοις εἶναι παρατηρημένον ὅτι εἰς ἐποχὰς πληθωρισμοῦ τὸ κεφάλαιον τρέπεται εἰς ἀσφαλεῖς τοποθετήσεις μὲ ἐξησφαλισμένον εἰσόδημα. Μία τῶν ἀσφαλεστέρων τούτων τοποθετήσεων ἦτο ἡ κατασκευὴ οἰκοδομῶν, ἐφ' ὅσον αὗται ἐξηρέθησαν τοῦ ἐνοικιοστασίου, τὰ δὲ ἐνοίκια, λόγῳ τῆς στενότητος τῆς κατοικίας, ἦσαν ὑψηλά. Τὸ Κράτος ἦλθε συνεπῶς νὰ ἐνισχύσῃ κάτι, τὸ ὁποῖον ἀφ' ἑαυτοῦ κατ' οἰκονομικὸν νόμον, ἐλάμβανε χώραν (περίοδος 1923). Ἡ ἀπαλλαγὴ δὲ αὕτη δὲν περιωρίσθη μόνον εἰς τὰς πολυκατοικίας, ὁπότε ἡ κοινωνικὴ τῆς σημασία θὰ ἐμετρίαζε τὰ φορολογικὰ μειονεκτήματα,

1. Πρβλ. Α. Μ. Ἀνδρεάδου: Δημοσιὰ Οἰκονομία Α'. Εἰσαγωγικὰ μαθήματα (Παράρτ. κεφ. Δ. Ἡ φορολογία τῆς καθαρᾶς προσόδου καὶ ἡ μεταρρυθμίσις τῆς ἀμέσου φορολογίας). Ἀθῆναι 1924.

ἄλλ' ἦτο γενική, περιλαμβάνουσα τὰς παντὸς εἴδους οἰκοδομάς, ἤτοι ἐπαύλεις κλπ., καὶ οὕτω συνέτεινε εἰς τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ κεφαλαίου δι' ἱκανοποίησιν πολυτελῶν ἀναγκῶν¹.

Ἐκτὸς δὲ τῆς ἀνισότητος, ἣτις ἐπῆλθε μεταξὺ ἰδιοκτητῶν παλαιῶν οἰκοδομῶν καὶ νεοδημιούργητων τοιούτων, ἐδημιουργήθη καὶ ἕτερα μεταξὺ αὐτῶν τούτων τῶν ἰδιοκτητῶν τῶν νεοδημιούργητων, ἐφ' ὅσον διὰ τοὺς μὲν ἡ ἀπαλλαγὴ ἦτο 25ετής, διὰ τοὺς δὲ 10ετής, διὰ τοὺς μὴ τηρήσαντας δὲ τὰς τυπικὰς προθεσμίας ὑποβολῆς δηλώσεων, τοῦτέστι τὰς λαϊκὰς τάξεις 8ετῆς ἢ 4ετῆς.

Τὸ ἐκ τῆς ἀπαλλαγῆς ταύτης διαφεῦγον ἔσοδον ἀνέρχεται περίπου εἰς 60 ἑκατομμύρια.

Ἡ ἕτερα ἀπαλλαγὴ τῶν τόκων ἐξ ἐθνικῶν δανείων ἐδημιούργησε, προνόμιον ἀσυνδοσίας ὑπὲρ ὠρισμένων τάξεων. Οὕτω βλέπει τις γνωστοὺς μεγαλοεισοδηματίας νὰ παραμένουν ἀφορολόγητοι, ἐπὶ τῷ τέλει, ὅτι ἡ περιουσία των εἶναι ἐπενδεδυμένη εἰς ἐθνικὰ χρεώγραφα. Κατὰ πόσον τοῦτο εἶναι σύμφωνον πρὸς τὰς ἀρχὰς περὶ φορολογικῆς δικαιοσύνης εἶναι περιττὸν ν' ἀπαντήσωμεν. Ἐνῶ ὁ ἐπαγγελματίας, ὁ ὑπάλληλος, ὁ ἐργάτης φορολογοῦνται ἀπηνῶς, εἰσοδηματῆται ὑψηλῆς φορολογικῆς ἀντοχῆς παραμένουν ἀσύδοτοι.

Ἀνεξαρτήτως ὅμως τῶν εἰδικῶν τούτων παρατηρήσεων ἔχει νὰ εἴπῃ τις γενικώτερον, ὅτι ἡ ἄμεσος φορολογία, καίτοι παρῆλθον 13 ὀλόκληρα ἔτη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν μεταρρυθμίσεων τοῦ 1919, δὲν παρουσιάζει σήμερον μορφήν σταθεροποιημένην.

Αἱ διαρκεῖς τροποποιήσεις (εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν 108 ἀνέρχονται οἱ Νόμοι καὶ Ν. Δ)τα τὰ τροποποιήσαντα τὸν Ν. 1640 ἀπὸ τοῦ 1919 μέχρι σήμερον) δὲν ἐπέτρεψαν τὴν δημιουργίαν ἐνιαίας κατευθύνσεως εἰς τὴν φορολογικὴν πολιτικὴν.

Ἡ ἔγγειος φορολογία δὲν κατέστη δυνατὸν νὰ ἐξεύρη τὸν κατάλληλον διὰ τὰς ἰδικὰς μας συνθήκας τύπον. Ὅτε μὲν βασιζέται ἐπὶ τοῦ συστήματος τῆς δεκάτης, ὅτε δὲ ἐπὶ τοῦ στρεμματικοῦ δικαιώματος καὶ τοῦ τῆς ἀκαθαρίστου γεωργικῆς παραγωγῆς τοιούτου².

1. Ὁ ἀριθμὸς τῶν νεοδημιούργητων ἀπαλλασσομένων οἰκοδομῶν ἀνέρχεται εἰς 22.063 ἢ τεκμαιρομένη δὲ τούτων πρόσοδος εἰς 350 ἑκατομ. δραχμῶν.

2. Ἡ σήμερον ἰσχύουσα φορολογία εἶναι ἡ τοῦ Ν. 3408 «περὶ ἐπιβολῆς προσωρινοῦ φόρου ἐπὶ τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς», συμφώνως πρὸς τὴν ὁποίαν ἐπιβίβλεται προσωρινὸς ἐτήσιος φόρος κατὰ Δῆμον ἢ Κοινότητα ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν καθ' ἕκαστον οἰκ. ἔτος συγκομιζομένων γεωργικῶν προϊόντων ἐπὶ συντελεστῆν δύο καὶ ἡμισυ τοῖς ἑκατὸν (2 1)2). Ἡ ἰσχὺς τῆς φορολογίας ταύτης ἀνεστάλη διὰ τὰ οἰκ. ἔτη 1930—31 καὶ 1931—32.

Κατάρτισις κτηματολογίου, τῆς ἀπαραιτήτου ταύτης προϋποθέσεως πρὸς καθορισμὸν τῆς μισθωτικῆς ἀξίας, δὲν ἐγένετο ¹.

Ἡ συνθετικὴ φορολογία ἀποδίδει ἐλάχιστα, ἐνῶ ἀφ' ἑτέρου δημιουργεῖ συνεχεῖς προστριβὰς μεταξὺ φορολογουμένων καὶ Κράτους.

Ἡ φορολογία τῶν ἀνωλύμων ἐταιρειῶν ὠθεῖ εἰς καταστρατηγήσεις, προστατευομένας ὑπὸ τοῦ νόμου ².

Ἡ φορολογία τῶν ἐμπορικῶν ἐπιχειρήσεων ἐναπόκειται εἰς τὴν εἰλικρίνειαν τῶν φορολογουμένων ³.

Τὸ κρατοῦν συγκεντρωτικὸν σύστημα ἐμποδίζει τὴν ἀπλούστευσιν τῆς διαδικασίας τῆς βεβαιώσεως καὶ εἰσπράξεως τῶν φόρων, παρακωλύει τὴν συστηματικὴν ὀργάνωσιν τῶν φοροτεχνικῶν ὑπηρεσιῶν καὶ τὴν ἀρτίαν ἀπόδοσιν τῆς φορολογικῆς δικαιοσύνης.

Μεταρρυθμιζόμενον καὶ συμπληρούμενον, συνεπῶς καταλλήλως τὸ σύστημα τῆς ἀμέσου φορολογίας, θὰ ἔχη ἀσφαλῶς ὡς ἀποτέλεσμα τὴν μεγαλυτέραν ἀπόδοσιν τῶν ἀμέσων φόρων.

Ἐὰν ἡ ἀμεσὸς φορολογία δὲν δύναται νὰ καταλάβῃ πρωτεύουσαν θέσιν εἰς τὸ φορολογικὸν σύστημα τῆς χώρας μας, ἔναντι τῆς ἐμμέσου, διὰ τοὺς λόγους τοὺς ὁποίους ἀνεφέρομεν ἐν ἀρχῇ, δύναται ὅμως ἀναμφισβητήτως νὰ καλυτερεύσῃ σημαντικῶς, ἀπὸ ἀπόψεως ἀποδόσεως.

Πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην, δεόν ν' ἀποβλέπη ἡ δημοσιονομικὴ τῆς χώρας πολιτικὴ, ἵνα πάντες συνεισφέρουν ἀναλόγως τῶν δυνάμεων των.

Ἄγγελος Θ Ἀγγελόπουλος

Ἐφηγητὴς τῆς Δημοσίας Οἰκονομίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν

1. Τελευταίως ἡ Τοπογραφικὴ ὑπηρεσία τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας προέβη εἰς τὴν κτηματογράφησιν τῶν διανεμηθειῶν γαιῶν (τσιφλικίων) τῶν περιφερειῶν Μακεδονίας Ἠπείρου καὶ Θεσσαλίας. Ἀτυχῶς ἡ ἐργασία αὕτη δὲν συνεδύασθη μὲ τὸν καταρτισμὸν γενικοῦ Κτηματολογίου, δύναται ὅμως πάντως νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἀφετηρία καὶ βᾶσις διὰ τὴν κατάρτισιν Κτηματολογίου, λαμβανομένου μάλιστα ὑπ' ὄψιν ὅτι αἱ καταμετρηθεῖσαι ἐκτάσεις ἀνέρχονται εἰς 27 ἐκ. στρέμματα, ἥτοι ἀποτελοῦν περίπου τὰ 55 ο)ο τῆς συνολικῆς καλλιεργησίμου ἐκτάσεως. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον κατηρτίσθη πρὸ μηνῶν καὶ σχετικὴ προεργασία ὑπὸ τῆς ὑπηρεσίας τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν.

2. Ἡ φορολόγησις μόνον τοῦ διανεμομένου μερίσματος καὶ οὐχὶ τοῦ συνόλου τῶν καθαρῶν κερδῶν συνέτεινεν εἰς τὴν ἀνωνομοποίησιν πλείστων ἀτομικῶν ἐπιχειρήσεων, πρὸς ἀποφυγὴν τῆς φορολογίας, χωρὶς νὰ συντρέχη πρὸς τοῦτο οὐδεὶς ἕτερος λόγος.

3. Οἱ πραγματοποιοῦντες κέρδη μέχρι τοῦ ποσοῦ τῶν δραχμῶν 150.000 ἐτησίως ὑπόκεινται εἰς τὴν φορολογίαν τοῦ ἐπιτηδεύματος. Διὰ τοὺς πέραν τοῦ ποσοῦ τούτου φορολογουμένους ὑποκειμένους εἰς τὴν φορολογίαν τῶν Καθαρῶν Προσόδων (Δ' Κατηγορία: Κέρδη ἐμπορικῶν καὶ βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων) ἡ βεβαίωσις τοῦ φόρου ἐνεργουμένη βάσει τῶν ἐπιδιδομένων δηλώσεων δὲν στηρίζεται ἐπὶ τῶν πραγματικῶν κερδῶν, ὁ διὰ τὴν ἐξέυρεσιν τῶν ὁποίων ἔλεγχος, ἐνεργεῖται πλημμελῶς.